

**Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government**

***Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë - Ministarstvo Industrije, Preduzetništva i Trgovine - Ministry of Industry,
Entrepreneurship and Trade***

**ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MIPT) BR. 09/2023
O ODREĐIVANJU USLOVA ZA STAVLJANJE NA TRŽIŠTE ELEMENATA SISTEMA PLASTIČNIH CIJEVI**

Ministarka Ministarstva Industrije, Preduzetništva i Trgovine

Na osnovu člana 25, 50 i 52 Zakona br. 06/L-033 o Građevinskim Proizvodima (Službeni List Republike Kosovo / br. 21/05 decembar 2018), člana 8 stav 1 podstav 1.4, Prilog 12 Uredbe br. 02/2021 o Oblastima Administrativne Odgovornosti Kancelarije Premijera i Ministarstava, kao i člana 38 stav 6 Uredbe br. 09/2011 Vlade (Službeni List br.15, 12.09.2011),

Donosi:

ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (MIPT) BR. 09/2023 O ODREĐIVANJU USLOVA ZA STAVLJANJE NA TRŽIŠTE ELEMENATA SISTEMA PLASTIČNIH CIJEVI

Član 1 Cilj

1. Ovo Administrativno Uputstvo definiše posebne tehničke zahteve za proizvodnju i promet elemenata plastičnih cevovodnih sistema za snabdevanje vodom za ljudsku upotrebu, transport zaprljane i kanalizacione vode.
2. Ovim Administrativnim Uputstvom se definišu i zahtevi za tehničke specifikacije i sistem koji se primenjuje za ocenjivanje i verifikaciju stalnosti performansi (AVCP) elemenata sistema plastičnih cevovoda prema stavu 1. ovog člana, kao i izrada deklaracije performanse.

Član 2 Delokrug

1. Ovo Administrativno uputstvo primenjuje se na elemente sistema cevovoda od plastičnih materijala, koji su namenjeni za upotrebu u sistemima cevovoda za:
 - 1.1. Snabdevanje vodom namenjenom za ljudsku upotrebu;
 - 1.2. transport zaprljane i kanalizacione vode.

Član 3

Osnovne karakteristike i zahtevi performanse elemenata sistema plastičnih cevovoda

1. Proizvodi koji čine elemente sistema cevovoda podležu sledećim zahtevima :

1.1. Proizvodi moraju biti u skladu sa zahtevima standarda (najnovije verzije uključujući dopune i izmene) kao u sledećem:

1.1.1. SK EN 12201-1:2014 Plastični sistemi cevovoda za podzemnu drenažu bez pritiska i kanalizaciju pod pritiskom - Polietilen (PE) Generalne;

1.1.2. SK EN 12201-2:2011+A1:2022 Plastični sistemi cevovoda za podzemnu drenažu bez pritiska i kanalizaciju pod pritiskom - polietilen (PE), Cevi

1.1.3. SK EN 12201-3:2011/A1:2016 Plastični sistemi cevovoda pod pritiskom za snabdevanje vodom i odvodnju I kanalizaciju zaprljane vode - Polietilen (PE); Montaža

1.1.4. SK EN 12201-4:2014 Plastični sistemi cevovoda za snabdevanje vodom - Polietilen (PE); Ventili.

1.1.5. Plastični sistemi cevovoda za snabdevanje vodom, odvodnjavanje i kanalizaciju pod pritiskom - Polietilen (PE); Pogodnost sistema za namenu.

1.2. Proizvodi koji su u skladu sa zahtevima nacionalnih standarda iz druge zemlje koji su tehnički ekvivalentne transpozicije ovih standarda mogu se staviti na tržište Republike Kosovo;

1.3. Proizvođači će deklarirati nivoe performansi za osnovne obavezne karakteristike navedene u Prilozima 1, 2, 3 i 4 ovog Administrativnog Uputstva;

1.4. Obavezne karakteristike će se deklarirati u svim slučajevima, dok će se ostale karakteristike deklarirati ako se zahteva specifikacijom u skladu sa Prilozima 1, 2, 3 i 4 ovog Administrativnog Uputstva;

1.5. Proizvođač će sastaviti deklaraciju o performansama (DoP) koristeći model određen u Prilogu 5 ovog Administrativnog Uputstva;

1.6. U svim slučajevima, karakteristike navedene u podstavu 1.3 ovog stava moraju biti deklarisanе sa vrednošću ili klasom performansi;

1.7. Elementi cevovodnog sistema od plastičnih materijala stavlјaju se na tržište Republike Kosovo samo ako se primenjuje sistem za ocenјivanje i verifikaciju stalnosti performansi od strane akreditovane laboratorije za metode ispitivanja sa relevantnim standardima prema ovog Administrativnog Uputstva.

Član 4 **Prilozi**

1. Prilozi 1, 2, 3 i 4 su sastavni deo ovog Administrativnog Uputstva:

1.1. Prilog 1: Karakteristike PP i PE za cevi i spoјeve;

1.2. Prilog 2: Mehaničke karakteristike cevi;

1.3. Prilog 3: Mehaničke karakteristike spoјeva;

1.4. Prilog 4: Specifikacija za prerađene i reciklirane spolјašnje materijale od PVC-U proizvoda;

1.5. Prilog 5: Model Deklaracije Performanse.

Član 5 **Inspekcijski nadzor**

Odredbe ovog Administrativnog Uputstva nadgleda Tržišna Inspekcija, u skladu sa zakonom o građevinskim proizvodima i relevantnim zakonima o nadzoru tržišta.

Član 6 **Stupanje u snagu**

Ovo Administrativno Uputstvo stupa na snagu sedam (7) dana od dana objavljivanja u "Službenom Listu" Republike Kosovo.

Rozeta HAJDARI

Ministarka

Priština, 23.08.2023

PRILOG I

Spoljašnje karakteristike PP i PE za cevi i spojeve

Karakteristike	PP Zahtevi	PE Zahtevi	Metod testiranja ^{a b}
Osnovni materijal			
Gustoća	> 900 kg/m ³	> 930 kg/m ³	EN ISO 1183-1
Termička stabilnost OIT	≥ 8 min	≥ 20 min	EN ISO 11357-6 Temperatura: 200°C
Plastika - Određivanje masenog protoka rastopa i zapreminskog protoka termoplastične taline	≤ 1,5 g/10min	≤ 1,6 g/10 min	EN ISO 1133-1
Ostaci nesagorelog materijala/prašine)	≤ 25 %	≤ 25 %	EN ISO 3451-1
Polimeri spoljašnjeg sloja	≤ 5 %	≤ 5 %	IR analize ili DSC
Štetni materijali	Veličina sita ovih materijala je dogovorena između proizvođača i dobavljača materijala	Veličina sita ovih materijala je dogovorena između proizvođača i dobavljača materijala	
Vrsta pigmenta i/ili aditiva	Definiše se u ugovoru između proizvođača i dobavljača	Definiše se u ugovoru između proizvođača i dobavljača	Prema analizi
Isparljive materije	≤ 300 mg/kg	≤ 300 mg/kg	EN 12099

^a Uzorci će se uzimati iz kompozitnog i paletizovanog materijala ili iz svakog pojedinačnog izvora materijala u seriji. Učestalost uzorkovanja će biti dogovorena između dobavljača i proizvođača proizvoda i u zavisnosti od slučaja, akreditovane laboratorije za ispitivanje ili akreditovanog sertifikacionog tela.

^b Ako je izvor materijala održiv, npr. cevi i fitinzi ili drugi proizvodi proizvedeni pod oznakom kvaliteta nisu obavezni da testiraju one karakteristike materijala pokrivene znakom kvaliteta.

Dodatne specifikacije za spoljne materijale od PE i PP cevi i spojeva

a) Najmanje pokrivati karakteristike date u gornjoj tabeli za PE i PP proizvode.

b) Kada se određuju u skladu sa metodama ispitivanja datim u tabeli za PE ili PP, stvarne vrednosti ovih karakteristika moraju biti u skladu sa vrednostima datim u dogovorenoj specifikaciji.

c) Svaka pošiljka će biti pokrivena izjavom koja pokazuje usklađenost sa dogovorenom specifikacijom. Ovu izjavu može dati ili dobavljač materijala ili proizvođač proizvoda prema dogovoru između strana.

d) Plan kvaliteta dobavljača prerađenog ili recikliranog spoljnog materijala mora biti u skladu sa EN ISO 9001.

PRILOG II

Mehaničke karakteristike ceva

Karakteristike	Zahtevi	Parametri testiranja		Testiranje
Krutost prstena	$\geq$ relevantan sa SN	Mora biti u skladu sa SK EN ISO 9969		SK EN ISO 9969
Otpornost na udar 0°C ^a (Metoda smeru kazaljke na satu) $d_{im\ max} \leq 1\ 200$	$TIR \leq 10\ \%$	Temperatura testiranja Medijum za kondicioniranje Tip udarača Masa udarača: $d_{im\ max} \leq 100$ $100 < d_{im\ max} \leq 125$ $125 < d_{im\ max} \leq 160$ $160 < d_{im\ max} \leq 200$ $200 < d_{im\ max} \leq 250$ $250 < d_{im\ max} \leq 315$ $315 < d_{im\ max} \leq 1200$ Visina pada udarača za: $d_{im\ max} \leq 110$ $d_{im\ max} > 110$	(0 ± 1) °C U vodi ili vazduhu d90 0,5 kg 0,8 kg 1,0 kg 1,6 kg 2,0 kg 2,5 kg 3,2 kg 1 600 mm 2 000 mm	SK EN ISO 3127
Otpornost na udar 0°C ^a za $d_{im\ max} > 1\ 200$	Vidi Prilog K Dve metode	Visina pada udarača Masa udarača	2 000 mm 3,2 / 5,0 kg	Prilog K
Fleksibilnost prstena 30 ^b	Mora biti u skladu sa 9.1.2	Odstupanje	30 % of d_{em}	EN ISO 13968
		Dužina komada za testiranje	Kako je definisano u EN ISO 9969	
		Položaj komada za testiranje	Kako je definisano u EN ISO 9969	
		Starost komada za testiranje	(21 ± 2) dana	
Odnos protoka na curenje	PVC-U: $\leq 2,5$ tokom dve godine ekstrapolacije	Mora biti u skladu sa EN ISO 9967		SK EN ISO 9967

	PP dhe PE: $\leq$ na 2 godine ekstrapolacije			
Otpornost na izduženje	Mora biti u skladu sa 9.1.3	Stopa deformacije	15 mm/min	SK EN ISO 13262

PRILOG III

Mehaničke karakteristike spojeva

Karakteristike	Zahtevi	Parametri testiranja		Testiranje
Krutost ^a	≥ relevantan sa SN	Mora biti u skladu sa SK EN ISO 13967		SK EN ISO 13967
Test na udar	Duž zida nema pukotina; Spojni elementi se moraju ručno postaviti u uspravan položaj	Temperatura testiranja Visina pada udarača za: <i>d_e</i> ≤ 125: <i>d_e</i> > 125: Pooložaj udara	°C 1 000 mm 500 mm Grlo utičnice	SK EN ISO 13263
Mehanička otpornost ili fleksibilnost ^b	Bez posebnih znakova rascepljenih pukotina, razdvajanja, pucanja, odvajanja i/ili curenja.	ose		
		Period testiranja Minimalni trenutak za: <i>d_e</i> ≤ 250 <i>d_e</i> > 250	15 min 0,15 [DN] ³ x 10 ⁻⁶ kNm 0,01 [DN]	SK EN ISO 13264
		ose		
		Minimalno pomeranje	170 mm	SK EN ISO 13264

^a Kada jedan fitting prema ovom standardu ima istu konstrukciju zida kao i odgovarajuća cev, krutost fittinga je, zbog njegove geometrije, jednaka ili veća od krutosti cevi. Takvi fitinzi se mogu klasifikovati sa istom klasom krutosti kao i cev bez ispitivanja krutosti. Treba napomenuti da je krutost spojeva samo jedan od parametara dizajna. Obično su mehanička otpornost, otpornost na toplotu i brojni parametri važniji od krutosti za bolje performanse.

^b Samo za fabričke spojeve proizvedene od više od jednog dela (komponente koje drže zaptivni prsten se ne smatraju delom) ili kada je minimalna debljina zida u telu, ^c4, min, manja od 0,9 k ^d em/ 51), (0,9 × ^d em /41) (ili 0,9 × ^d em /33) za PVC, PP i PE respektivno.

PRILOG IV

Specifikacija za prerađene i reciklirane spoljašnje materijale od PVC-U proizvoda

Karakteristike	Zahtevi	Metoda testiranja ^{a, b}
Gustoća	$1\,390\text{ kg/m}^3 \leq \text{gustoća} \leq 1\,700\text{ kg/m}^3$	EN ISO 1183-1
Sadržaj punjača ostatka pepela	Prilog A standard EN 13476-3	EN ISO 3451-5c
Vrednost K	$56 \leq \text{vrednost-K} \leq 70$	EN ISO 13229
Temperatura omekšavanja VST	$\geq 62\text{ }^{\circ}\text{C}$	EN ISO 2507-1
Veličina čestica	$> 1\,000\text{ }\mu\text{m}$: maksimum 15 % od mase $< 1\,400\text{ }\mu\text{m}$: 100 % od mase	analiza sita
štetni materijali	$\leq 0,15\text{ }\%$	EN 15346:2014, Prilog C ili evaluacija listova ili evaluacija mikronizovanih materijala
^aUzorci će se uzimati iz kompozitnog i paletizovanog materijala ili iz svakog pojedinačnog izvora materijala u seriji. Učestalost uzorkovanja će biti dogovorena između dobavljača i proizvođača proizvoda i u zavisnosti od slučaja, akreditovane laboratorije za ispitivanje ili akreditovanog sertifikacionog tela. ^b Ako je izvor materijala održiv, npr. cevi i fitinzi ili drugi proizvodi proizvedeni pod oznakom kvaliteta nisu obavezni da testiraju one karakteristike materijala pokrivene znakom kvaliteta. ^c Postupak ispitivanja biće definisan u specifikaciji dobavljača i proizvođača proizvoda.		

PRILOG A STANDARDA EN 13476-3

Sastav/formulacija Materijala PVC-U

Sastav/formulacija treba da bude PVC, kome se dodaju neophodni aditivi da bi se olakšala proizvodnja komponenata u skladu sa zahtevima ovog standarda.

Kada se izračunava na osnovu poznate formulacije, ili u slučaju spora/nepoznate formulacije, utvrđene u skladu sa EN ISO 1158, sadržaj PVC-U mora biti najmanje 80% mase za cevi i 85% mase za opremu kroz ubrizgavanje protoka;

Dalje smanjenje sadržaja PVC-U na $\geq 75\%$ mase samo za cevi je dozvoljeno pod uslovom da se PVC-U zameni obloženim ili neobloženim CaCO_3 .

PRILOG V

Model Deklaracije Performanse

DEKLARACIJA PERFORMANSE

Br

1. Jedinstveni identifikacioni kod vrste proizvoda:.....

2. Namenska upotreba/upotrebe:.....

.....

3. Proizvođač:

.....

4. Ovlašćeni zastupnik:

5. Sistem/sistemi AVCP-a

6a. Standard primenjen:

.....

Imenovano telo:.....

.....

7. Deklarisana performansa/performance:.....

.....

.....

.....

8. Doténa tehnička dokumentacija i/ili posebna tehnička dokumentacija:

.....

Performansa proizvoda identifikovanog iznad je u skladu sa navedenom grupom performanse/performansi. Ova deklaracija performanse se izdaje, u skladu sa ovim Administrativnim Uputstvom, pod isključivom odgovornošću gorenavedenog proizvođačar.

Za i u ime proizvođača, potpisano od strane:

[ime]

U [mesto] na [Datum izdanja]

[potpis]